

Слађана Мијатовић

069.015(497.111):796
Стручни чланак / Professional paper
Примљено / Received 10.11.2005.

Музеј физичке културе Србије Факултета спорта и физичког васпитања у Београду

MUSEUM OF PHYSICAL CULTURE OF SERBIA, OF THE FACULTY OF SPORT AND PHYSICAL EDUCATION IN BELGRADE

Физичка култура, Београд, 59 (2005) 1-4, стр. 49 - 51

Музеј физичке културе је институција у којој се чувају, проучавају и излажу (хронолошки или тематски) збирке предмета из области физичке културе, односно свих њених сегмената. Настао је из Музејске збирке, коју је основао при Државном институту за физкултуру (ДИФ) 1948. године доц. Боривоје Бора Јовановић. Почетком 1967. године основана је *Комисија за историју, архив и музеј физичке културе Србије*, чији је најважнији задатак био рад на прикупљању материјала за Енциклопедију физичке културе. Међутим у каснијем периоду, Комисија је пружала значајну помоћ у прикупљању историјске грађе из прошлости физичке културе Србије.

Кроз читав овај период очигледан је огроман значај и допринос Музеја физичке културе у прикупљању, систематизовању, чувању и презентацији историјске грађе. Стављање на располагање свих фондова Музеја бројним истраживачима и научним радницима био је немерљив и непроцењив допринос Музеја развоју научне мисли у области историје физичке културе.

Због свих наведених резултата рада Музеја физичке културе, као и његовог значаја за чување драгоцених експоната прошлости, њихове презентације и коришћења у научном раду, у наредном периоду мора му се поклањати још већа брига и пажња.

Кључне речи: МУЗЕЈ / ФИЗИЧКА КУЛТУРА / ИСТОРИЈСКА ГРАЂА

Fizička kultura, Beograd, 59 (2005) 1-4, p. 49 - 51

Museum of Physical Culture is an institution that keeps, studies and exhibits (chronologically or per topics) the collections of objects from the field of physical culture, i.e. all its segments. It originates from the Museum collection, established at the State Institute for physical culture (DIF) 1948 by ass. Prof. Borivoje Bora Jovanovic. At the beginning of 1967. the Commission for history, archives and museum of physical culture of Serbia was founded and its most important task was the collection of materials for the Encyclopedia of Physical Culture. However, later, the Commission significantly assisted the gathering of historic material from the past of physical culture in Serbia.

During the entire period the Museum of Physical Culture contributed greatly to the collection, systematization, preservation and presentation of historic material. Putting at disposal all funds of the Museum to numerous researchers and scientists was an immeasurable and priceless contribution of the Museum to the development of scientific thoughts in the field of physical culture.

Because of all the stated results of the activities of the Museum of Physical culture and its significance for preservation of valuable exhibits from the past, their presentation and use in science, in future, we have to take greater care and attention.

Key words: MUSEUM / PHYSICAL CULTURE / HISTORIC MATERIAL

Музеји су институције у којима се чувају, проучавају и излажу (хронолошки или тематски) збирке предмета из области уметности, етнографије, историје, технике и других области опште културе. Они се деле на научне и уметничке, а по карактеру и територијалној припадности на државне, републичке, градске или завичајне.

У оквиру њих се приређују збирке за тематске уже области, које не ретко прерастају у засебне музеје. Једна од њих је и област физичке културе, која својом историјом и разноврсношћу заслужује место у оваквим

институцијама. Нажалост, о томе се углавном мало води рачуна, па се срећемо са чињеницом да је тек понегде основана нека музејска збирка из ове области или неки посебан одељак при неком од музеја.

Једна од ретких институција, која је основала Музејску збирку у којој се сакупљала и чувала историјска грађа, био је Државни институт за физкултуру - ДИФ (1948), под руководством професора Историје физичке културе Боривоја - Боре Јовановића. Његов рад на сакупљању, систематизовању и чувању многобројних података, почев од 1962.

године, наставио је Јован - Вања Петровић, асистент на овом предмету.

Савезна комисија за физичку културу Савезног извршног већа Југославије иницирала је рад на припреми и издавању Енциклопедије физичке културе Југославије 1964. године. Одмах на почетку рада констатован је велики недостатак историјске грађе, па се приступило хитном проналажењу, прикупљању и изучавању сачуваних докумената. Ради ефикаснијег рада основана је *Савезна комисија за историју физичке културе* 1965. године, која је имала основни задатак да прикупља, систематизује и проучава грађу из ове области.

Убрзо након тога оснивају се одговарајуће комисије по републикама и покрајинама, а почетком 1967. године основана је *Комисија за историју, архив и музеј физичке културе Србије*. Од почетка оснивања Комисије најважнији рад је био на прикупљању материјала за Енциклопедију физичке културе. Међутим, у каснијем периоду када је *Савез организација за физичку културу Србије* примио Комисију у своје редовно чланство, Комисија је пружала значајну помоћ у прикупљању историјске грађе из прошлости физичке културе Србије.

У наредних неколико година Комисија се сусретала са низом проблема, а пре свега са недостатком финансијских средстава и стручних кадрова, а поред тога ни једна институција није обезбедила Комисији просторне услове за рад. Услед тога целокупна активност Комисије била је сведена на добровољне активности све мањег броја њених чланова.

Оснивањем *Републичке заједнице физичке културе Србије (РЗФКС)* 1973. године ови проблеми Комисије су били трајно решени, јер је Републичка заједница прихватила Комисију као једно од својих радних тела, чиме су обезбеђена стална финансијска средства. Међутим и даље је постојао проблем недостатка одговарајућег простора у коме би били створени услови за отварање Музеја физичке културе, односно за смештање, чување и излагање прикупљене грађе, као и за рад чланова Комисије.

Но, и поред наведених проблема Комисија је у периоду од 1967-1979. године успешно обавила прикупљање грађе за Енциклопедију физичке културе Југославије, коју је публиковала у тринаест бројева „Зборника за историју физичке културе Србије“, (1967-1976).

Осим тога издала је и више публикација из области историје физичке културе и то: четири свеске „Сто биографија“, као и „Библиографски преглед за раздобље 1867-1918“ и „60 година учешћа београдских спортиста на олимпијским играма 1912-1972“.

Почев од 1979. године Факултет за физичко васпитање из Београда започео је значајније ангажовање на обнављању Збирке за историју физичке културе. Професори и сарадници Факултета (др Никола Курелић, др Стефан Илић, проф. Јанко Лескошек и кустос Јован Вања Петровић), уз помоћ чланова Комисије за историју, архив и музеј физичке културе Србије (Борко Богојевић, Зорка Дудић) и финансијску помоћ Републичке заједнице физичке културе Србије учинили су велике напоре и успели у томе да Музејска збирка прерасте у Музеј физичке културе Србије.

Музеј физичке културе отворен је на свечан начин на Факултету за физичко васпитање у Београду, у улици Благоја Паровића 156, 12. децембра 1979. године, када је добио званично име **МУЗЕЈ ФИЗИЧКЕ КУЛТУРЕ СРБИЈЕ ФАКУЛТЕТА ЗА ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ**. Музеј је био смештен у реконструисане и проширене просторије на Факултету, у којима се налазила дотадашња Збирка, опремљен неопходним средствима за рад у новим условима. Тада је постављена и прва поставка Музеја која је имала пет, а нешто касније девет засебних одељења и то:

- Прво одељење: "Почеци физичког вежбања у Србији и организација Соко".
- Друго и Треће одељење: "Олимпијске игре од Атине до Монтереала (1896 – 1976)".
- Четврто и Пето одељење: "Спортске игре, такмичења и акције, Спортски савези и легати познатих спортиста".
- Шесто одељење: "Легати спортиста, спортских функционера, тренера, професора Факултета" итд.
- Седмо одељење: "Библиотека и архив".
- Осмо и Девето одељење: "Депо за смештај експоната".

Одмах након започетог рада новоотвореног Музеја физичке културе професори и сарадници Факултета пружали су стручну помоћ и непосредно сарађивали

на остварењу програма Комисије и самог Музеја. Интензивно је прикупљана историјска грађа, која је сређивана и систематизована, а затим депонована према тематским садржајима. Успостављена је сарадња са бившим спортистима, спортским радницима, клубовима и савезима ради преузимања архивске грађе, која је до тада често немаром уништavana.

На тај начин створени су услови да се различитим тематским изложбама презентирају достигнућа физичке културе од најранијих дана до данас, како у просторијама Музеја и аули Факултета, тако и на другим местима широм читаве Србије, приликом обележавања значајних јубилеја, догађаја из прошлости физичке културе или значајних спортских догађаја.

У наредној деценији Музеј је успоставио најпре непосредну сарадњу са *Војвођанским музејом*, као и са *Музејом "Црвене звезде"* и другим спортским клубовима и асоцијацијама, а затим са још 10 музеја из Југославије и читавог света. Кустос Јован - Вања Петровић учествовао је на интернационалним скуповима директора спортских и олимпијских музеја у Лозани, а презентирао је рад Музеја на бројним научним конгресима у земљи и иностранству. Музеј је организовао изложбе по читавој Србији, као на пример у Ваљевоу, Крагујевцу, Крушевцу, Вршцу, Суботици, тематски везане за јубилеје спортова: кошарке, одбојке, фудбала, атлетике, пливања, ватерпола, гимнастике, бициклизма, коњичког спорта, као и организације "Соко". На њима су приказивани бројни документи, постери, плакете, медаље, праћени одговарајућим текстовима из историје тих спортова.

Најзначајнију изложбу Музеј је организовао 1990. године у Сава центру "Спортисти Југославије на олимпијским играма 1896-1992. године", приликом обележавања 80 година активности у олимпијском покрету. Изложба је организована у част Седнице Асоцијације олимпијских спортова, а у присуству председника Међународног олимпијског комитета (МОК) Хуана Антонија Самарана и председника Међународне олимпијске академије (МОА) Никоса Филаретоса.

Др Слађана Мијатовић, ван. проф.
11.000 Београд, Војводе Богдана 24, тел. 428 214
Факултет спорта и физичког васпитања Универзитета у Београду
Благоја Паровића 156

Сви експонати и целокупна историјска грађа је непрекидно била доступна целокупној стручној и најширој јавности, па је стога коришћена:

- За израду различитих стручних и научних радова историчара, новинара и других лица, које су занимали поједини сегменти прошлости историје физичке културе;
- За израду многих дипломских, магистарских и докторских радова;
- За снимање различитих ТВ емисија из прошлости спорта;
- За посете ученика београдских и школа из других места, као и разних делегација.

Кроз читав овај период очигледан је огроман значај и допринос Музеја физичке културе у прикупљању, систематизовању, чувању и презентацији историјске грађе. Стављање на располагање свих фондова Музеја бројним истраживачима и научним радницима био је немерљив и непроцењив допринос Музеја развоју научне мисли у области историје физичке културе, односно расветљавању бројних догађаја почетка и развоја појединих сегмената физичке културе Србије.

Музеј је постигао значајне резултате кроз читав овај период захваљујући пре свега изванредној међусобној сарадњи кустоса саветника Јована - Вање Петровића и наставника предмета Историја физичке културе проф. др Стефана Илића и проф. др Слађане Мијатовић, као и осталих наставника Наставно научног већа Факултета спорта и физичког васпитања из Београда.

Због свих наведених резултата рада Музеја физичке културе, као и његовог значаја за чување драгоцених експоната прошлости, њихове презентације и коришћења у научном раду, у наредном периоду мора му се поклањати још већа брига и пажња. На тај начин одужићемо се свим многобројним значајним достигнућима спортиста и спортских радника у овој области из ближе и даље прошлости, чувајући их тако од заборава.